

locum *vlufezberke* ad ipsam possessionem suam Myhal pertinere“. (Veszprémi kápt. okl. Vég hely D. gyűjteményéből.) Ha csak a *k* betű a káptalani jegyző tollában nem maradt az *Ölvészekberke* helynév másodszori leírásakor, akkor ez adatban a *fészek* alapszava van megőrizve.

JAKUBOVICH EMIL.

A *kőfcz* szóhoz (l. MNy. XIII, 301). Békésmegyében ismerik és sokszor említik ezt a szót. Eredetileg a keletlen tésztát és a rosszul kelt kenyeret illetik ezzel. Ezenkívül más elrontott, nem sikerült ételt, sőt más egyéb ilyen házi munkát is ezzel csúfolnak. Hallottam a *kőfcz*ot akkor is, mikor váratlanul elmaradt leánykérésről volt szó. A gyalogsárkányt — az üzenethordozó vénasszony — csúfolták vele. Rosszul dolgozott: *kőfcz*ot csinált. Ha valahol házi-perpatvar volt, árulkodás, tapintatlan megjegyzés vagy ügyetlen beavatkozás miatt, a baj okozójára azt mondták, hogy *kőfcz*ot csinált.

SZABÓNÉ NOGÁLL JANKA.

Szövegjavítás és szövegrontás. A MNy. legutóbbi füzetében (XIII. 278) TOLNAI VILMOS érdekes példákat hoz föl az értelemzavaró sajtóhibák miatt szükséges szövegjavításokra (pl. Aranyánál: *különcz, lét, napja* helyébe: *kölöncz, lég, nagyja*). Vajjon Orczynál a *füstös kaczagány fürtös*-nek olvasandó-e, ezt legalább is kétségesnek tartom.

En most arra akarok egy pár példát felhozni, a mikor a szövegjavítás voltaképpen szövegrontás volt.

A NySz.-ban (III. 116) Pósházinak a szerzetesekre vonatkozó eme mondását: „Nem a szugolyát . . . vagy a fél-felé-való helyeket választják magoknak, hanem ha csak lehet is, a *szegyfűre* verekednek“ SZARVAS nem a *fő*, nem is a *szegy*, hanem a *szeg* (angulus) czímszó alá sorozta be, alkalmasint úgy vélekedvén, hogy itt a *szegy* csak írás- vagy sajtóhiba lehet.

A *szeg* csúcsát nem nevezte ugyan soha senki, sem most, sem a múltban *szegfej*nek, s ez a szó ma is, régente is csak „caput clavi“-t jelentett (vö. fején találta a szöveget), de SZARVAS, ha már elképzelte magában, hogy itt hibának kell lenni, csakugyan gondolatott ellentétet a „zugoly“ és a „szöglet csúcsa“ közt.

Nem vette észre, hogy a NySz. következő lapján a *szegy* czímszó alatt megint előkerül a *szegyfj** s hogy a barom szegyén jobbfele falatot értettek (Pázmány, Miskolczi) s értünk ma is. A „jobb falat“ inkább alkalmas is az ellentét kiemelésére. Pósházi mondásának értelme tehát, „(a szerzetesek) nem húzzák meg magukat a sarokban, hanem, a hol csak lehet, versengenek a „jobb falatért“.

A másik szövegrontás, a melyről szólni akarok, szintén a NySz.-ban fordul elő. A Mon.. hist. Okmánytárának e mondatában: „Ha szekér eleiben való széltebeli lovak kívántatnak, minemű szőrűek legyenek“. SZARVAS megkérdőjelezi a *széltebeli* szót; kijavítja *szeltelebéli*-re; a *szel* ige származékai közé sorozza; s egyszabásúnak, jól összeillőnek (ejusdem concinnitatis) értelmezi. Van ugyanis e czímszó alatt még két másik idézet, melyekben régies helyesírással (a mikor még az *é*-t és az *e*-t nem igen különböztették meg egymástól) *szeltelebéli* olvasható. Talán ez tévesztette meg SZARVAST.

* Itt a NySz. hibát követ el, mert az idézett mondat nem Károlinál, hanem Meliusnál (Sám. 35) van.

A *szélteleni* lovakon egyszéltébe befogott lovak értendők. Ezekhez csakugyan külön gyepelő is kell a lógós számára, a miről az egyik idézet meg is emlékezik; a másik idézet pedig négy egyszélteleni lovakat emleget, tehát két lógóssal, a milyeneket nem is régen még látni lehetett Debreczen tanyáin — persze a világháború előtt. Rajzukat HERMAN OTTÓTÓL l. MNy. VI. 53 és 54.

Szegyfej. Ismeretes tájszó; a MTsz. négy vidékről is idézi. Jelentése: „A szarvasmarha szegyének kidudorodó része s a belőle kivágott konc”. CzF. Először Kr. szótározza 1828-ban.

Nehogy valaki azt gondolja, hogy ez csak egy újabban felkapott népies szó, hadd jegyezzem fel itt, hogy a NySz.-ban öt helyen is előfordul (*szárcsont, lapoczka, 2. szeg, szegy és verekedik* czimszók alatt), de egyszer sem a maga helyén. Először a somogyi Meliusnál van meg 1565-ben, azután a sárospataki Pósházinál 1669-ben.

SZILY KÁLMÁN.

Szépen! Csak egynéhány esztendeje, hogy ez a kedves szó — honnan, honnan nem, valószínűleg valamely kabarenak deszkáiról — belefészkelte magát drága székes fővárosunk nyelvébe s ma már nemcsak a külön pesti tájszólást, jobban mondva, tolvajnyelvet beszélőktől halljuk, hanem tősgyökeres magyar családok tagjaitól, főleg a fiatal lányoktól, valamint a fővárosba került nép gyermekeitől is; sőt már tavalyelőtt az Alföld szívében is fülembé vágódott. — Jelentése a szónak enyhe tagadás, visszautasítás: „Úgy-e te fogsz kapni őszre egy új kosztúmt?” „Szépen! majd járhatok a tavasziban.” — „Nem-e nálatok voltak a Keményék első vizitre?” „Szépen voltak! azt várják, hogy mi menjünk hozzájuk először!” — Az ember azt hinné, hogy ez a kedves szó édes anyanyelvünknek legfiatalabb hajtásai közé tartozik. Mennyire elámultam, mikor a minap a Társalkodó című folyóirat 1839-iki évfolyamában (408. l.) rám ijesztett. *Honti* álnév alatt ír valaki *Pesti Leveleket*, melyekben színházról is szó kerül: „... vajjon teli van-e mindig a' magyar színház? ...” „Igen! *szépen* teli van! míg a' német előtt belépti jegyekért fölemelt ár mellett is úgy szólván verekedtek, a' magyar csarnokában diogeneszi lámpával kelle keresni, ... ki belépti jegyet váltson”. — Hát csakugyan igaza van, nem rabbi Ben Akibának — mint némelyek tudni vélik —, hanem Prédikátor Salamonnak, hogy: „Nincs új a nap alatt?!“ SZÉP ENDRE.

Hány szó van a magyar nyelvben? Ezt a már sokszor hallott kérdést intézte hozzám nemrégiben egy nem-nyelvész tudósunk. Szakember előtt ez a kérdés meglehetősen alárendelt fontosságú, mert tudja, hogy a szavak megszámlálása a többé-kevésbé lehetetlen föladatok közé tartozik, mivel nincs módunk, sem eszközünk, hogy pontos eredményre jussunk, s a legpontosabbnak vélt számítás is csak megközelítő adattal szolgálhat. Mindazonáltal nem érdektelen a kérdésre feleletet keresni. A legdurvább megoldás az, ha megolvassuk az *alakilag* megkülönböztethető és eltérő szavakat. Csakhogy a szótárak nem jegyzik föl mind a szavakat, különösen azokat az összetételeket és képzéseket nem, melyek szinte önként adódnak s külön szótári leltározást nem kívánnak. Ilyenek a leggyakoribb és legelevenebb képzőkkel alkotott szavak: az *-s, -i, -talan,*